

20. léta ve světě

„Zlatá doba“ → prosperita (hlavně v 2. polovině 20. let)

- obnovení hospodářství, výroby, opravy škod po 1. SV
- zvýšení produktivity USA, Japonska, Německa
- technický pokrok, rozvoj techniky
- vzniká mnoho konferencí o uspořádání poválečného světa
- mezinárodní vztahy jsou klidné
 - **1922 – Konference v Janově** (Itálie)
 - řešilo se: 1) poválečného hospodářství; 2) placení německých reparací; 3) poválečné poměry v Rusku
 - Výsledek: nedošlo k dohodě; dochází ale k sblížení Německých a Ruských diplomatů → ti uzavřeli spolu dohodu o budoucí hospodářské spolupráci
 - **1924 – Dawsoův plán**
 - plán amerického ekonoma, jak by Německo mělo splácet válečné reparace (vznikl jakýsi splátkový kalendář). USA poskytlo úvěr Německu
 - **1925 – Konference v Locarnu**
 - jednání o hranicích Německa → západní hranice stálá (pevná), východní nebyla stanovena, mohla se porušit
 - **1928 – podepsán Briand-Kelloggův pakt**
 - státy podepsaly, že spory budou řešit diplomaticky
 - **1929 – Youngův plán**
 - navázání na Dawsoův plán - o placení reparací: sníženy reparace pro Německo
 - zrušen hospodářský dozor nad Německem
 - zrušeno demilitarizované pásmo (u Rýna)

1) USA

- hospodářský a technický rozvoj
- roste životní úroveň
- investice do technických novinek → čerpají ze splátek států, kterým v SV půjčovali peníze
- 1929 – udílení 1. Oskara americkému filmu
- černoši stále utlačováni (stále je zde Ku-klux-klan)

2) Velká Británie

- nejsilnějším státem v Evropě
- postižena válkou → poválečná krize
- nezaměstnanost
- splácela dluhy USA
- dělnické stávky (dělníci na pokraji společnosti)

3) Japonsko

- císařství – císař: Hirahito
- rychle se dostali z poválečné krize za pomoci USA → modernizace hospodářství
- mělo zájem o území Číny – stále výbušná politika na západ

4) Francie

- nejvíce postižená válkou v Evropě
- snaha získat prvenství v Evropě na úkor VB → neúspěšné, rychlé střídání vlády
- 2. pol. 20. let – stabilizace a dostává se do situace jako před 1. sv.
- protiněmecká politika

5) Rakousko

- Nástupnický, nově vzniklý stát (z R-U)
- republika
- hospodářská nestabilita
- začíná se projevovat fašismus

6) Maďarsko

- nově vzniklý stát
- republika
- hospodářská nestabilita (zaostalejší než Rakousko)
- začínají zde také zárodky fašismu
- k vládě se dostává fašistická strana v čele s Hortty

7) Jugoslávie

- skládá se z několika států (Srbsko, Černá Hora, Chorvatsko, Slovinsko)
- hospodářský úpadek
- od roku 1921 konstituční monarchie (vláda panovníka omezena ústavou)

8) Řecko

Nově vzniklý stát z Osmanské říše

- na počátku 20. let monarchie, v průběhu převrat: 1924 republika

9) Turecko

Nově vzniklý stát z Osmanské říše

- 1920 – svržení sultána, 1923 vyhlášena republika v Ankaře
- 1. prezident: Mustafa Kemal paša Atatürk = otec Turků => modernizace, hospodářský vzestup
- islám zrušen jako státní náboženství, ekonomické reformy

10) Itálie

- zklamána z výsledků války
- hospodářství úpadek, nestabilita, nezaměstnanost
- společnost nespokojena 1920 vyvrcholení krize
- 1922 pochod na Řím. Ozbrojené oddíly vojáků (tzv. fasci di combattimento) se pokusily o převrat → úspěšně svrhly krále Viktora Emanuela III. a do čela vlády se dostává B. Mussolini hl. představitel fašistické strany a u moci jsou fašisté
 - Fašismus v Itálii
- nadřazeny zájmy celku
- usiluje o totalitní stát, udržení disciplíny a plynulého chodu státu
- vše je podřízeno jednomu zájmu: „Stát musí fungovat jako hodinky“ (Mussolini)
- stojí v opozici vůči demokracii a liberalismu → původce špatného
- vůdcovský princip
- násilí, propaganda, cenzura – k potlačení opozice
- korporativismus
- kontrola soukromého vlastnictví tzv. ekonomický fašismus
- po válce nestabilita – lidé věděli, že demokracie prohrála a hledali něco nového
- podporují klientské a mafiánské vazby
- zneužívá možnosti propagandy, zvýšení kontroly médií
- fascis – svazky; I. Nietzsche – teorie nadčlověk, převzal Hitler
- Mussolini – titul duce (vůdce)
- diktatura, teror, nepřátelé potlačeni (zatýkáni a někdy i zastřeleni)

- parlament zrušen
- **1929 – podepsány Lateránské dohody**
- mezi Itálií a papežem → Vatikán zůstane samostatným státem za to, že nechá vládnout Mussoliniho
- výbojná zahr. politika směrem na Balkán, zabral Albánii a ta se stává italským protektorátem (dosazování ital. správci)

➤ Benito Mussolini (29. 7. 1883 – 28. 4. 1945)

- syn kováře, vyhozen ze škol, poté učitel, redaktor
- výtržník
- za jeho vlády země prosperovala
- zavedl autoritativní režim, omezil antifašistické organizace
- 1943 svržen, zatčen → Hitler ho osvobodil
- 1945 zabit partyzány

11) Německo

- splácí válečné reparace
- hospodářsky špatné, v polovině 20. let trochu zlepšení díky Dawsovu plánu
- vysoká nezaměstnanost → bouře
- 1919 – vzniká komunistická strana; v čele W. Pieck a Liebknecht – zprvu malá strana
- 1919 – zvítězila ve volbách sociální demokracie
- Národní shromáždění (poprvé se sešli ve Výmaru) → 1919-1933: období Výmarské republiky – vzestup
- říše (Reich)=stát
- 1. říšský prezident Fridrich Ebert
- přijali novou ústavu → Německo je demokratické
- 1920 – Junkerští důstojníci se pokouší o převrat – v čele W. Kapp → neúspěšné (vládli jen několik dní)
- zlepšení situace po roce 1924 po Dawsovu plánu → stabilizace, ekonomický vzestup, reformy (měnová), nové továrny
- 1923 další pokus o převrat: Hitler-Luddendorfovův puč – v Mnichově proti vládě → neúspěšné, Hitler zatčen
- v té době byl Hitler v čele NSDAP → po zatčení strana zakázána
- ve vězení napsal dílo: Mein Kampf → tj. program nacistické strany, plán, jak se ujme moci, bude 1 vůdce, ostatní politické strany nebudou povoleny, Německo je národ nadřazený a ostatní podřadní
- neměl rád Židy a komunisty
- jen vláda pevné ruky je schopna zlepšit poměry v Německu